

Paweł Dutka¹

Spowodowanie wypadku w komunikacji przez kierowcę pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości

Streszczenie

Artykuł odnosi się do zagadnienia prawidłowego kwalifikowania stanów faktycznych polegających na spowodowaniu wypadku w komunikacji przez nietrzeźwego kierującego pojazdem mechanicznym. Rozbieżności w poglądach doktryny i judykatury w tym zakresie, w szczególności w orzecznictwie Sądu Najwyższego powodują bowiem znaczne trudności w subsumpcji dokonywanej przez organy procesowe również w zakresie tego, czy na gruncie prawa karnego materialnego dochodzi w takim wypadku do popełnienia jednego, czy też dwóch czynów, z których pierwszy – prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości – może zostać uznany za czyn współukarany uprzedni, i w jakich okolicznościach. W wyniku analizy możliwych stanów faktycznych i prawnych autor dochodzi do jednoznacznego stwierdzenia, że z jednej strony brak jest podstaw doktrynalnych do zastosowania w takim wypadku konstrukcji czynu współukaranego, a z drugiej – co do zasady w sytuacji spowodowania wypadku w komunikacji przez prowadzącego pojazd mechaniczny, który prowadził pojazd przed samym wypadkiem aż do w chwili zdarzenia w stanie nietrzeźwości – właściwe będzie przyjęcie kwalifikacji kumulatywnej z art. 177 § 1 lub 2 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k. i art. 178a § 1 lub 4 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

Słowa kluczowe

Wypadek w komunikacji, nietrzeźwość kierującego, czyn współukarany, kumulatywna kwalifikacja.

Niniejszy artykuł odnosi się do zagadnienia właściwego kwalifikowania na gruncie prawa karnego materialnego zachowania w postaci spowodowania wypadku w komunikacji przez kierowcę pojazdu mechanicznego znajdującego się w stanie nietrzeźwości. Przedmiotowe zagadnienie budzi szereg wątpliwo-

¹ Dr Paweł Dutka, prokurator Prokuratury Rejonowej w Nowym Sączu.

ści w nauce prawa karnego materialnego, a poglądy doktryny oraz orzecznictwo sądów powszechnych i Sądu Najwyższego w tej materii nie zostały dotąd ujednoczone. Odnosi się to w szczególności do dwóch podstawowych kwestii spornych powstających na tle kwalifikowania zdarzenia w postaci spowodowania wypadku w komunikacji przez sprawcę, który w momencie zdarzenia prowadził pojazd mechaniczny w ruchu lądowym w stanie nietrzeźwości.

Z jednej strony doktryna i orzecznictwo nie wypracowały jednolitej koncepcji w zakresie sposobu kwalifikowania tego typu zdarzeń przy przyjęciu, że dochodzi w takim wypadku do popełnienia jednego czynu. Przede wszystkim w ślad za starszym orzecznictwem Sądu Najwyższego podnosi się, że zdarzenie tego rodzaju powinno być zakwalifikowane z art. 177 § 1 lub 2 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k., gdyż art. 178a § 1 k.k. zgodnie z jedną z zasad redukcji wielości ocen – *lex consumens derogat legi consumptae* zostaje w takim przypadku skonsumowany. W doktrynie i późniejszym orzecznictwie Sądu Najwyższego podnosi się niekiedy jednak, że zasadne jest przyjęcie kwalifikacji z art. 177 § 1 lub 2 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k. i art. 178a § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., gdyż tylko taka kwalifikacja w sposób wyczerpujący odzwierciedla kryminalną zawartość popełnionego czynu i jednocześnie pozwala na odzwierciedlenie w kwalifikacji prawnej czynu w szczególności znamienia w postaci prowadzenia – przez sprawcę wypadku w komunikacji – pojazdu mechanicznego w ruchu lądowym (sprawcą wypadku drogowego może być bowiem także inna osoba, niekoniecznie kierowca pojazdu).

Z drugiej strony istnieją nadal wątpliwości, i zarówno w doktrynie, jak i orzecznictwie nie wypracowano jednolitych kryteriów oceny, czy dochodzi w takim wypadku do popełnienia jednego czynu, czy też należy przyjąć odpowiedzialność sprawcy za dwa odrębne czyny, jeden z art. 178a § 1 k.k., i drugi z art. 177 § 1 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k. Przy czym w przypadku przyjęcia, iż doszło do popełnienia tylko jednego czynu zabronionego, kwalifikowanego z art. 177 § 1 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k. nadal często niesłusznie przyjmuje się w praktyce orzeczniczej sądów powszechnych, że uprzednie prowadzenie pojazdu mechanicznego w ruchu lądowym w stanie nietrzeźwości stanowi czyn współukarany uprzedni, co skutkuje często spiętrzeniem wątpliwości natury prawnej, powodującym niejednolitość orzecznictwa i niestabilność orzeczeń sądów powszechnych – czego skutkiem może być niekiedy nawet uniknięcie odpowiedzialności karnej za czyn z art. 178a § 1 k.k., jak to miało miejsce w jednej z wskazanych niżej spraw.

Sama lektura komentarzy do Kodeksu karnego obrazuje problem z jednolitością poglądów doktryny we wskazanym wyżej zakresie. Niektóre komentarze do Kodeksu karnego pomijają powyższe kwestie² lub odnoszą się do

² Por. V. Konarska-Wrzosek (red.), Kodeks karny. Komentarz (komentarze do artykułów 177 § 1 k.k. oraz art. 178a § 1 k.k.) – wyd. II – LEX.

nich jedynie lakonicznie, powołując orzeczenie Sądu Najwyższego, w którym wskazano, że: „zachowanie sprawcy, kierującego pojazdem w stanie nietrzeźwości lub po użyciu środka odurzającego, który w następstwie naruszenia zasad bezpieczeństwa w ruchu powoduje wypadek komunikacyjny, stanowi dwa odrębne czyny zabronione – jeden określony w art. 178a § 1 lub 2 k.k., drugi zaś – w art. 177 § 1 lub 2 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k. Ewentualna redukcja ocen prawnokarnych powinna zostać dokonana – z uwzględnieniem okoliczności konkretnego przypadku – przy przyjęciu, iż występki zakwalifikowany z art. 178a § 1 lub 2 k.k. stanowi współukarane przestępstwo uprzednie”, podnosząc jednocześnie niekiedy, że „wyrok ten pozostaje nadal aktualny w odniesieniu do zbiegu art. 178a § 1 ze wskazanymi przepisami”³. Inni komentatorzy odnoszą się niejednokrotnie do tego zagadnienia w sposób bardziej obszerny, nie uzasadniając jednak szczegółowo swojego stanowiska i wskazując inne orzeczenia Sądu Najwyższego w tej materii⁴. Niekiedy wyrażany jest w doktrynie pogląd, że czyn z art. 178a § 1 k.k. zawsze stanowi czyn współukarany uprzedni⁵. Podnosi się wreszcie

³ Por. M. Budyn-Kulik i in., Kodeks karny. Komentarz aktualizowany do art. 178a k.k. – LEX, i przywołane tam postanowienie SN z dnia 28 marca 2002 r., sygn. I KZP 4/02, OSNKW 2002, nr 5–6, poz. 37.

⁴ Por. pogląd o możliwości zaistnienia pomijalnego zbiegu przepisów art. 177 § 1 lub 2 k.k. i art. 178a § 1 k.k., zgodnie z którym, jak podnosi się: „każdy z typów czynu zabronionego opisanych w art. 178a ma charakter formalny. Tym samym dla ich bytu nie jest wymagany jakikolwiek skutek, którego rzeczywiste zaistnienie – w ramach wypadku w komunikacji (art. 177) bądź kolizji w ruchu drogowym (art. 86 k.w.) – skutkuje bądź to zbiegiem kumulatywnym lub pomijalnym, bądź to zbiegiem idealnym. (...) bez znaczenia dla odpowiedzialności sprawcy pozostaje pewne, spokojne prowadzenie pojazdu. Ma ono jednak wpływ na stopień społecznej szkodliwości czynu, a zatem warunkuje sądowy wymiar kary”, J. Giezek (red.), Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz – LEX.

⁵ Por. także pogląd jakoby w takim wypadku „stan nietrzeźwości lub odurzenia, w którym się znajdował, został uwzględniony w zaostrzeniu karalności przewidzianym w art. 178 § 1. Wcześniejse prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości (art. 178a) należy w takiej sytuacji traktować jako współukarany czyn uprzedni”. W przedmiotowym komentarzu podniesiono także, że: „Nie zasługuje na aprobatę odmienny pogląd wyrażony w postanowieniu SN z dnia 28 marca 2002 r. (sygn. I KZP 4/02, OSNKW 2002, nr 5–6, poz. 37), iż zachodzi w takim wypadku realny zbieg przestępstw, a ewentualna redukcja ocen zależy od okoliczności konkretnego przypadku, w szczególności krótkiego czasu prowadzenia pojazdu przed wypadkiem. Krytykowany pogląd SN (por. M. Budyn-Kulik (w:) M. Mozgawa (red.), Komentarz, s. 346) klóci się z istotą konstrukcji czynów współukaranych (czyn poprzedzający mieści się w treści czynu finalnego), a ponadto nie powinno się dopuszczać różnych ocen prawnych w zależności od okoliczności ocennych typu: dłuższy lub krótszy czas prowadzenia pojazdu (por. uwagi do art. 11). Nie jest trafny również inny pogląd, według którego należy przyjąć kumulatywną kwalifikację prawną na podstawie art. 173 § 2 lub art. 177 § 1 lub 2 w zw. z art. 178 i 178a (tak W. Wróbel, Krytycznie o zaostrzeniu odpowiedzialności..., s. 63 oraz R. A. Stefański, (w:) A. Wąsek (red.), Komentarz, t. I, s. 548), gdyż mamy tu do czynienia nie z jednym, lecz dwoma czynami (SN w cyt. uchwale rozpatrywał możliwość przyjęcia jedności czynu i słusznie ją odrzucił, tyle że wyciągnął z tego ustalenia niewłaściwe wnioski)”. (A. Marek, Kodeks karny. Komentarz, wyd. V – LEX). Pogląd ten należy uznać za chybyony,

w doktrynie, że: „za nietrafne uznać należy stanowisko wyrażone przez Sąd Najwyższy, w myśl którego „zachowanie sprawcy, kierującego pojazdem w stanie nietrzeźwości lub po użyciu środka odurzającego, który w następstwie naruszenia zasad bezpieczeństwa w ruchu powoduje wypadek komunikacyjny, stanowi dwa odrębne czyny zabronione – jeden określony w art. 178a § 1 lub 2 k.k., drugi zaś – w art. 177 § 1 lub 2 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k.”⁶ – argumentując, że we wskazanym przykładzie brak podstaw do zerwania z konstrukcją art. 11, nakazującą potraktować taką sytuację jako przypadek tzw. kumulatywnego zbiegu przepisów – stanowisko takie nie tylko sztucznie i nieintuicyjnie dzieli jednolite ontologicznie zachowanie, lecz także nie pozwala na oddanie w kwalifikacji wypadku faktu prowadzenia przez jego sprawcę pojazdu mechanicznego”⁷.

Niekiedy przedstawiciele doktryny ograniczają się do stwierdzenia, że istnieje w doktrynie spór w tej materii, nie opowiadając się za żadnym ze stanowisk i powołując rozbieżne orzeczenia Sądu Najwyższego w tej materii. W szczególności A. Zaczek⁸ wskazuje, że: „analizując przedmiotową kwestię, w pierwszej kolejności przedstawić należy pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w postanowieniu z 28 marca 2002 r., w świetle którego zachowanie sprawcy kierującego pojazdem, w przypadku gdy znajduje się on w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego i powoduje na skutek naruszenia zasad bezpieczeństwa w ruchu wypadek komunikacyjny, równoznaczne jest z popełnieniem dwóch odrębnych czynów zabronionych – tj. przestępstwa z art. 178a § 1 k.k. oraz z art. 177 § 1 lub § 2 w związku z art. 178 § 1 k.k. Ewentualna redukcja ocen czynu powinna zostać dokonana po uwzględnieniu okoliczności konkretnego przypadku, a więc po przyjęciu, że czyn z art. 178a § 1 k.k. stanowi przestępstwo współukarane uprzednie⁹. Jest to pogląd, który budzi spory w doktrynie. Z jednej strony jest akceptowany przez część jej przedstawicieli¹⁰, natomiast z drugiej strony wy-

gdyż z samej istoty czynu współukaranego uprzedniego wynika, że musi on być popełniony „uprzednio” – a sprawca wypadku popełnia czyn z art. 178a § 1 k.k. także w trakcie wypadku, o czym szerzej w dalszej części opracowania.

⁶ Wyrażone w treści postanowienia z dnia 19 lipca 2006 r., sygn. III KK 139/06, LEX nr 193078.

⁷ Tak: W. Wróbel (red.), A. Zoł (red.), Kodeks karny. Część szczególna. Tom II. Część I. Komentarz do art. 117–211a – LEX, popierając w tym zakresie stanowisko R. A. Stefańskiego (zawarte w do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 2008 r.).

⁸ A. Zaczek, Przesłpstwa prowadzenia pojazdów mechanicznych w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego (art. 178a § 1 i 4 k.k.), *Civitas et Lex*, 2015, nr 1(5), s. 46 i nast.

⁹ Powołując się na przywołane już postanowienie SN z dnia 28 marca 2002 r., sygn. I KZP 4/02.

¹⁰ Przywołano w tym miejscu poglądy zaprezentowane przez A. Wąska, (w:) A. Wąsek, Głosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 28 marca 2002 r., *Orzecznictwo Sądów Polskich* 2002, nr 7–8, s. 412–416.

wołuje krytykę¹¹. Zauważyć należy również, że Sąd Najwyższy w postanowieniu z 29 maja 2008 r. zajął stanowisko, że „Nie negując różnych (teoretycznie) możliwości dokonywania prawno-karnej oceny zachowania polegającego na prowadzeniu pojazdu w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego i spowodowania – w następstwie naruszenia zasad ruchu drogowego – wypadku w komunikacji ze skutkiem określonym w art. 177 § 2 k.k. i istnienia rozbieżności co do tej oceny w doktrynie, sąd orzekający w niniejszej sprawie wyraża pogląd, że wówczas czyn taki należy kwalifikować z art. 177 § 2 k.k. (wobec takich skutków wypadku) w zw. z art. 178 § 1 k.k. Wcześniejsze prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości przez oskarżonego, wyczerpujące formalnie dyspozycję art. 178a § 1 k.k. należy traktować jedynie jako współukarany czyn uprzedni¹².”

Najczęściej w doktrynie powoływane są orzeczenia Sądu Najwyższego, które wskazują na możliwe kwalifikacje prawne w tego rodzaju okolicznościach – przy czym w doktrynie podnosi się niekiedy, że kontrowersje budzi stanowisko Sądu Najwyższego¹³, zgodnie z którym: „Zachowanie sprawcy, kierującego pojazdem w stanie nietrzeźwości lub po użyciu środka odurzającego, który w następstwie naruszenia zasad bezpieczeństwa w ruchu powoduje wypadek komunikacyjny, stanowi dwa odrębne czyny zabronione – jeden określony w art. 178a § 1 lub 2 k.k., drugi zaś – w art. 177 § 1 lub 2 k.k. w związku z art. 178 § 1 k.k. Ewentualna redukcja ocen prawno-karnych powinna zostać dokonana – z uwzględnieniem okoliczności konkretnego przypadku – przy przyjęciu, iż występki zakwalifikowany z art. 178a § 1 lub 2 k.k. stanowi współukarane przestępstwo uprzednie”. Zwraca się przy tym uwagę, że podobną opinię wyraził Sąd Najwyższy w innym ww. postanowieniu¹⁴, podkreślając, że: „(...) ewentualna redukcja ocen prawno-karnych, polegająca na przyjęciu, że występki zakwalifikowany z art. 178a § 1 lub 2 k.k. stanowi współukarane przestępstwo uprzednie, może być dokonana jedynie wyjątkowo, z uwzględnieniem okoliczności konkretnego przypadku”.

Najwięcej wątpliwości jak się wydaje budzi przyjęcie przez Sąd Najwyższy koncepcji uznania występkę z art. 178a § 1 k.k. za czyn współukarany uprzedni w stosunku do czynu z art. 177 § 1 lub § 2 k.k. Najszerzej do tej kwestii odniósł się R. A. Stefański¹⁵ wskazując, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalił się dyskusyjny pogląd, iż „zachowanie sprawcy, kier-

¹¹ Wskazano na pogląd zaprezentowany w: R. A. Stefański, Przegląd uchwał Izby Karnej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego materialnego, prawa karnego wykonawczego, prawa karnego skarbowego i prawa wykroczeń za 2002 r., *Wojskowy Przegląd Prawniczy* 2003, nr 1, s. 84–89.

¹² Postanowienie SN z dnia 29 maja 2008 r., sygn. V KK 91/08, LEX.

¹³ Ww. postanowienie z dnia 28 marca 2002 r., sygn. I KZP 4/02, OSNKW 2002, nr 5–6, poz. 37.

¹⁴ Postanowienie z dnia 18 czerwca 2008 r., sygn. III KK 41/08, Biul. PK 2008, nr 10, poz. 37.

¹⁵ R. A. Stefański, (w:) M. Filar (red.), *Kodeks karny. Komentarz do art. 178a k.k.*, wyd. V – LEX.

jącego pojazdem w stanie nietrzeźwości lub po użyciu środka odurzającego, który w następstwie naruszenia zasad bezpieczeństwa w ruchu powoduje wypadek komunikacyjny, stanowi dwa odrębne czyny zabronione – jeden z art. 178a § 1 k.k., drugi zaś – z art. 177 § 1 lub 2 w zw. z art. 178 § 1 k.k. Ewentualna redukcja ocen karnoprawnych powinna zostać dokonana – z uwzględnieniem okoliczności konkretnego przypadku – przy przyjęciu, iż występki zakwalifikowany z art. 178a § 1 k.k. stanowi współukarane przestępstwo uprzednie¹⁶. Pogląd ten zdaniem R. A. Stefańskiego jest trudno zaakceptować, mimo że został zaakceptowany w doktrynie¹⁷. Jak podniósł R. A. Stefański, Sąd Najwyższy zdawał sobie chyba sprawę z ułomności prezentowanej przez siebie konstrukcji prawnej, skoro zauważył, że możliwa jest ewentualna redukcja ocen karnoprawnych na tle okoliczności konkretnego przypadku, przy przyjęciu, że występki zakwalifikowany z art. 178a § 1 stanowi współukarane przestępstwo uprzednie. Dokonanie takiej redukcji ocen może jednak zapobiec orzeczeniu świadczenia pieniężnego, określonego w art. 43a § 2 k.k. Zdaniem Sądu Najwyższego bowiem szczególnie celowe może się okazać przyjęcie wskazanej metody redukcji ocen w sytua-

¹⁶ R. A. Stefański przywołał treść ww. orzeczenia SN z 28 marca 2002 r., sygn. I KZP 4/02, OSNKW 2002, nr 5–6, poz. 37, z częściowo krytyczną glosą A. Wąska, OSP 2002, z. 7–8, s. 412–416, i krytyczną glosą K. Szmidta, Prok. i Pr. 2003, nr 4, s. 131–138, oraz aprobującą glosą A. Michalskiej-Warias, Prok. i Pr. 2003, nr 4, s. 139–143, a także aprobującymi uwagami S. Zabłockiego, Przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego – Izba Karna, Pal. 2002, nr 5–6, s. 142, i krytycznymi uwagami R. A. Stefańskiego, Przegląd uchwał Izby Karnej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego materialnego, prawa karnego wykonawczego, prawa karnego skarbowego i prawa wykroczeń za 2002 r., WPP 2003, nr 1, s. 84–89; postanowienia SN z dnia 19 lipca 2006 r., sygn. III KK 139/06, PD 2007, nr 10, s. 5, z krytyczną glosą A. Sakowicza, PD 2007, nr 10, s. 5–14; z 2 sierpnia 2006 r., sygn. III KK 73/06, OSNSK 2006, poz. 1527; z 15 listopada 2007 r., sygn. II KK 370/06, OSNSK 2007, poz. 2587; z 18 czerwca 2008 r., sygn. III KK 41/08, Biul. PK 2008, nr 10, s. 37, z krytyczną glosą R. A. Stefańskiego, Prok. i Pr. 2009, nr 2, s. 170–179; z dnia 25 lutego 2009 r., sygn. I KZP 31/08, OSNKW 2009, nr 5, poz. 34.

¹⁷ Powołano się na stanowisko A. Wąska zawarte w glosie do postanowienia SN z dnia 28 marca 2002 r., sygn. I KZP 4/02, OSP 2002, nr 7–8, poz. 111. Należy podzielić pogląd wyrażony w przedmiotowej glosie w zakresie w jakim stwierdzono w niej, że: „(...) teza głosowanego postanowienia została niesłusznie sformułowana w sposób stanowczy, gdyż może być tak, ale nie zawsze tak być musi, że zachowanie sprawcy kierującego pojazdem w stanie nietrzeźwości lub po użyciu środka odurzającego, który w następstwie naruszenia zasad bezpieczeństwa w ruchu powoduje wypadek komunikacyjny, stanowi dwa odrębne czyny zabronione – jeden z art. 178a § 1 lub 2 k.k., drugi zaś z art. 177 § 1 lub 2 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k. Będąc zwolennikiem jedności (w prawie i w życiu) skłaniałbym się w tym przypadku *in dubio* do uznania, nie dostrzegając nowych przekonujących argumentów na rzecz stanowiska przeciwnego, iż rzeczone zachowanie sprawcy powinno być ujmowane z reguły jako jeden czyn, co prowadzić powinno do zastosowania do niego odpowiedniej kumulatywnej kwalifikacji (art. 11 § 2 k.k.). Odrębność czynów należałoby natomiast przyjąć (tak, jak to uczynił Sąd Najwyższy) w sytuacji, gdy spowodowanie wypadku komunikacyjnego nie pozostaje w związku obiektywnego przypisania z uprzednim naruszeniem przez sprawcę nakazu trzeźwości w ruchu”.

cji, w której poprzedzający spowodowanie wypadku komunikacyjnego stan abstrakcyjnego zagrożenia, wywołany prowadzeniem pojazdu w stanie nietrzeźwości, trwał krótko, a zatem porównanie stopnia społecznej szkodliwości obu czynów wskazuje na to, że czyn zakwalifikowany z art. 177 § 1 lub 2 w zw. z art. 178 § 1 i art. 11 § 2, który stanowiłby podstawę skazania, w pełni pozwala na oddanie stopnia bezprawia kryminalnego zachowania sprawcy. Jak podniesiono w doktrynie – na co słusznie zwrócił uwagę Sąd Najwyższy – wypowiedany był też pogląd, że między tymi przepisami zachodzi pozorny zbieg, gdyż wielość ocen została wyłączona na zasadzie *lex consumens derogat legi consumptae*; pochłoniętym przepisem jest art. 178a¹⁸. Jest on niesłuszny. R. A. Stefański słusznie podniósł w tym zakresie, że nie mamy do czynienia z pozornym (niewłaściwym) zbiegiem przepisów, ale z rzeczywistym (właściwym); żaden z przepisów nie oddaje bowiem całego bezprawia czynu. Stosunek konsumpcji zachodzi między przepisami wtedy, gdy jeden przepis obejmuje, wyczerpuje czy pochłania drugi w sensie ocennym¹⁹.

W doktrynie wskazuje się zatem niekiedy w szczególności, że pominięcie art. 178a k.k. w kwalifikacji prawnej czynu nie oddaje całej jego zawartości kryminalnej. Wskazanie w kwalifikacji prawnej czynu także tego ostatniego przepisu udziela bowiem precyzyjnej informacji o podmiocie przestępstwa. Jedynie kumulatywna kwalifikacja odzwierciedla fakt, że czynu dopuścił się kierujący pojazdem mechanicznym (art. 178a § 1 k.k.). Zatem w wypadku gdy osoba prowadząca pojazd w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego dopuści się przestępstwa określonego w art. 173, 174, 177 lub 355, zastosowanie ma kumulatywna kwalifikacja z art. 178a, gdyż zachodzi klasyczny rzeczywisty zbieg przepisów ustawy. Sąd – zgodnie z art. 11 § 2 – skazuje sprawcę za jedno przestępstwo, ale na podstawie

¹⁸ R. A. Stefański powołał tu publikację: K. Szmidt, Zbieg przestępstwa prowadzenia pojazdu w stanie nietrzeźwości z niektórymi typami wykroczeń, Prok. i Pr. 2001, nr 11, s. 22; M. Budyn-Kulik, (w:) M. Mozgawa (red.), Kodeks..., 2007, s. 340; A. Marek, Kodeks..., 2006, s. 355. Por. także pogląd K. Szmidta, że: „przy zwarości czasowej i miejscowej zdarzenia, gdy w wyniku prowadzenia pojazdu w stanie nietrzeźwości następuje skutek w postaci naruszenia czynności narządów ciała lub rozstroju zdrowia trwający dłużej niż 7 dni lub śmierć innej osoby albo ciężki uszczerbek na jej zdrowiu, pomiędzy art. 178a k.k. a art. 177, 178 k.k. ma miejsce niewłaściwy (pozorny) zbieg przepisów. W tym przypadku wielość ocen wyłączana jest na zasadzie *lex consumens derogat legi consumptae*. Zakwalifikowanie czynu z art. 178 k.k. oddaje całą zawartość bezprawia. Nie ma więc potrzeby tworzenia kumulatywnej kwalifikacji”. Należy jednak zwrócić uwagę, że wbrew stanowisku większości przedstawicieli doktryny i judykatury K. Szmidt prezentując własne stanowisko, traktował art. 178 k.k. jako typ kwalifikowany – w zakresie stanu nietrzeźwości lub środka odurzającego - wobec typów z art. 173, 174, 177 k.k. (i jako odrębny samodzielny typ przestępstwa ze względu na znamię zbiegnięcia z miejsca zdarzenia) – a nie jedynie jako okoliczność skutkującą wyłącznie surowszym zagrożeniem karnym (tj. nie kreującą odpowiedzialności karnej na podstawie odrębnego typu kwalifikowanego).

¹⁹ W tym zakresie R. A. Stefański powołał się na stanowisko wyrażone w: W. Wolter, Reguły wyłączania wielości ocen w prawie karnym, Warszawa 1961, s. 91.

wszystkich zbiegających się przepisów. Jest to pogląd słuszny: „W takim wypadku mamy do czynienia z jednym czynem, a próba dzielenia go na dwa jest zabiegiem sztucznym. Prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego i spowodowanie wypadku w komunikacji, określonego w art. 177 § 1 lub 2, stanowi jedno przestępstwo, które należy kwalifikować – w zależności od skutku i rodzaju pojazdu – z art. 177 § 1 lub 2 w zw. z art. 178 § 1 i art. 178a § 1 w zw. z art. 11 § 2”²⁰.

Mając na względzie powyższe argumenty należy uznać, że zasadnie przedstawiciele doktryny poddali krytyce pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w powołanym wyżej postanowieniu²¹, że: „Nie negując różnych (teoretycznie) możliwości dokonywania karnoprawnej oceny zachowania polegającego na prowadzeniu pojazdu w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego i spowodowania – w następstwie naruszenia zasad ruchu drogowego – wypadku w komunikacji ze skutkiem określonym w art. 177 § 2 k.k. i istnienia rozbieżności co do tej oceny w doktrynie, sąd orzekający w niniejszej sprawie wyraża pogląd, że wówczas czyn taki należy kwalifikować z art. 177 § 2 k.k. (wobec takich skutków wypadku) w zw. z art. 178 § 1 k.k. Wcześniejsze prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości przez oskarżonego, wyczerpujące formalnie dyspozycję art. 178a § 1 k.k., należy traktować jedynie jako współukarany czyn uprzedni”.

Pod wpływem poglądów doktryny, ale także, jak się wydaje, ze względów pragmatycznych (przyjęcie powyższego poglądu powoduje bowiem szereg dalszych wątpliwości natury prawnej), również orzecznictwo Sądu Najwyższego zmierza jak się wydaje w kierunku przyjęcia, że właściwą w takich okolicznościach jest kwalifikacja kumulatywna art. 177 § 1 lub 2 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k. i art. 178a § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2, jednak istnieją nadal rozbieżności w kwalifikowaniu tego typu czynów związane z dotychczasową praktyką orzeczniczą Sądów powszechnych.

Sąd Najwyższy uznał w jednym z orzeczeń, iż sprawcą przestępstwa wypadku komunikacyjnego może być przecież każdy jego uczestnik, a zatem przepis art. 178a § 1 k.k. określający podmiot przestępstwa w nim opisanego wężiej niż w przypadku przestępstwa z art. 177 § 1 lub 2 k.k., tj. jako osoby prowadzące pojazd mechaniczny w ruchu lądowym, wodnym lub powietrznym, nie zostaje wyłączony (skonsumowany) ani przez przepis art. 177 § 1 lub 2 k.k., ani tym bardziej przez art. 178 § 1 k.k., który nie określa przecież odrębnego typu czynu zabronionego, a jedynie stanowi okoliczność

²⁰ W. Wróbel, Krytycznie o zaostrzeniu odpowiedzialności karnej za przestępstwa komunikacyjne, PiP 2001, z. 7, s. 63.

²¹ Postanowieniu z dnia 29 maja 2008 r., sygn. V KK 91/08, Prok. i Pr. 2009, dodatek „Orzecznictwo”, nr 2, poz. 4.

zaostarzając odpowiedzialność karną²². Pogląd taki Sąd Najwyższy wyraził w sprawie, w której sprawca tego rodzaju występku został oskarżony o czyn zakwalifikowany z art. 177 § k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k. w zb. z art. 178a § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. Wyrokiem z dnia 25 marca 2013 r., Sąd Rejonowy uznał oskarżonego za winnego popełnienia zarzucanego czynu z tym ustaleniem, iż czyn ten stanowił przestępstwo z art. 177 § 1 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k. Po rozpoznaniu apelacji obrońcy oskarżonego Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 7 lutego 2014 r., zaskarżony wyrok uchylił i na podstawie art. 17 § 1 pkt 10 k.p.k. postępowanie karne przeciwko oskarżonemu o przestępstwo z art. 177 § 1 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k. umorzył, a kosztami postępowania obciążył Skarb Państwa. W uzasadnieniu wyroku Sąd Okręgowy wskazał, że przestępstwo z art. 177 § 1 k.k. jest przestępstwem względnie wnioskowym, zaś pokrzywdzona – będąca osobą najbliższą dla oskarżonego – nie złożyła wniosku o ściganie, co skutkowało wystąpieniem negatywnej przesłanki procesowej określonej w art. 17 § 1 pkt 10 k.p.k. Kasację od tego wyroku wniósł Prokurator Generalny. Zaskarżając wyrok w całości na niekorzyść oskarżonego zarzucił mu: „rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisu prawa karnego materialnego, tj. art. 11 § 1 k.k. polegające na uchyleniu wyroku Sądu I instancji skazującego D. Z. za czyn z art. 177 § 1 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k. i umorzeniu wobec niego postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 10 k.p.k. wobec braku wniosku o ściganie pochodzącego od osoby uprawnionej za czyn z art. 177 § 1 k.k. przy całkowitym pominięciu i nierozważeniu możliwości zakwalifikowania czynu oskarżonego z art. 178a § 1 k.k. w sytuacji gdy D. Z. oskarżony został również o prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości, a Sąd I instancji dokonując redukcji ocen karnych uznał, iż zachowanie to realizujące znamiona czynu z art. 178a § 1 k.k. stanowi współukarane przestępstwo uprzednie i tylko z tego powodu wyeliminował ten przepis z kwalifikacji prawnej przypisanego czynu, co skutkowało bezpodstawnym uwolnieniem oskarżonego od odpowiedzialności karnej za czyn z art. 178a § 1 k.k.”

Sąd Najwyższy uznał kasację za zasadną prezentując wskazane wyżej stanowisko.

Z jednej strony brak jest zatem możliwości uznania, iż w tego rodzaju wypadkach powinna i może być stosowana jedna z zasad wyłączających wielość ocen – zasada konsumpcji. Wskazuje się bowiem słusznie, że art. 177 § 1 k.k. nie obejmuje wszystkich znamion czynu z art. 178a § 1 k.k. W szczególności także przy przyjęciu stanowiska, które nie budzi wątpliwości w doktrynie i orzecznictwie, że stan nietrzeźwości wskazany w art. 178 § 1 k.k. stanowi jedynie okoliczność obostrzającą, a sam art. 178 § 1 k.k. nie

²² Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 października 2014 r., sygn. II KK 178/14, LEX nr 1514769.

zawiera znamion czynu zabronionego, tj., że przepis ten „nie tworzy” typu kwalifikowanego. Już uprzednio Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że „zredukowana prawnokarna ocena zdarzenia do art. 177 § 1 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k. uznająca występki z art. 178a § 1 k.k. za czyn współukarany w momencie braku podstaw do uznania winy sprawcy w zakresie czynu głównego traci rację bytu a odnowieniu podlega rozważanie odpowiedzialności oskarżonego za przestępstwo dotychczas uznawane za współukarane i przewidziane w art. 178a § 1 k.k.”²³ W sprawie tej Prokurator oskarżył Sławomira S. o czyn z art. 177 § 1 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k. Sąd Rejonowy w G. wyrokiem z dnia 21 października 2010 r. uniewinnił oskarżonego od popełnienia zarzucanego czynu. Apelację od tego rozstrzygnięcia wniósł prokurator zarzucając wyrokowi błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku i mający wpływ na jego treść polegający na uznaniu, iż brak jest dostatecznych dowodów, które pozwalałyby na przypisanie Sławomirowi S. winy i sprawstwa odnośnie stawianego zarzutu, co skutkowało jego uniewinnieniem. W uzasadnieniu skargi oskarżyciel podniósł również kwestię braku koniecznych rozważań Sądu Rejonowego w G., w przedmiocie ewentualnego skazania oskarżonego za czyn z art. 178a § 1 k.k. W konkluzji prokurator wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji. Wyrokiem z dnia 11 lutego 2011 r. Sąd Okręgowy w O. zaskarżone rozstrzygnięcie utrzymał w mocy. Kasację od wyroku Sądu odwoławczego wniósł Prokurator Okręgowy w O., zaskarżając powyższy wyrok w całości na niekorzyść Sławomira S. Na podstawie art. 523 § 1 i 3 k.p.k., art. 526 § 1 k.p.k. oraz art. 537 § 1 i 2 k.p.k. zarzucił w szczególności rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie prawa procesowego a w szczególności art. 7 k.p.k., 457 § 3 k.p.k. i art. 424 § 1 k.p.k. – polegające na dokonaniu przez Sąd II instancji dowolnej i sprzecznej z zebrany materiał dowodowy oceny, prowadzącej się do zakwestionowania istnienia tożsamości pomiędzy działaniami oskarżonego Sławomira S. opisanymi w akcie oskarżenia i zakwalifikowanymi jako przestępstwo z art. 177 § 1 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k., polegającymi, między innymi, na prowadzeniu pojazdu w stanie nietrzeźwości, a przestępstwem prowadzenia pojazdu w stanie nietrzeźwości kwalifikowanym z art. 178a § 1 k.k., z uwagi na wskazanie w akcie oskarżenia jako miejsca popełnienia przestępstwa skutkowego – to jest spowodowania wypadku drogowego, innej miejscowości niż miejscowość, w której miało miejsce przestępstwo prowadzenia pojazdu w stanie nietrzeźwości, co skutkowało utrzymaniem w mocy uniewinnienia Sławomira S. od zarzutu popełnienia przestępstwa z art. art. 177 § 1 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k. § 1 k.k., podczas gdyby Sąd odwoławczy w uzasadnieniu swego wyroku ustosunko-

²³ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 listopada 2011 r., sygn. V KK 155/11, LEX nr 1095964.

wał się szerzej i bardziej wnikliwie do zarzutu zawartego w uzasadnieniu apelacji prokuratora i w swoich rozważaniach wziął pod uwagę charakter trwały przestępstwa z art. 178a § 1 k.k. powinien dojść do wniosku, że poczynione przez Sąd pierwszej instancji i prokuratora ustalenia faktyczne pozwalają na stwierdzenie, iż zachowanie Sławomira S. wyczerpało znamiona przestępstwa z art. 178a § 1 k.k. Sąd Najwyższy i w tym wypadku uznał kasację za zasadną podnoszą dodatkowo, że: ten sam czyn stanowi wprawdzie jedno przestępstwo, ale oczywistość tej zasady nie zwalnia od analizy historycznie wyodrębnionego zdarzenia pod kątem zaistnienia dwóch czynów, z których jeden, w zasadzie przez strony nienegowany, stanowił zachowanie współukarane. Sąd odwoławczy nie uzasadnił przy tym zdaniem Sądu Najwyższego słuszności tezy o zasadności uniknięcia za nie odpowiedzialności w sytuacji niemożności dowiedzenia winy za czyn „główny”.

Mając na względzie powyższe należy wskazać, że obecnie w doktrynie i orzecznictwie zasadniczo nie budzi wątpliwości pogląd, że z konstrukcją czynów współukaranych mamy do czynienia jedynie w przypadku odrębnych od samego przestępstwa głównego czynów (w znaczeniu ontologicznym) poprzedzających dokonanie przestępstwa albo następujących po nim²⁴. Należy przy tym zauważyć, że w omawianym wypadku również w trakcie wyczerpywania znamion czynu z art. 177 § 1 lub 2 k.k. sprawca cały czas realizuje swoim zachowaniem znamiona czynu z art. 178a § 1 k.k. – zatem ten ostatni czyn nie może zostać uznany za popełniony przed lub po spowodowaniu wypadku, a w szczególności jest popełniany właśnie w trakcie tego zdarzenia.

²⁴ A. Marek, P. Gensikowski, Konstrukcja czynów współukaranych i jej implikacje praktyczne, *Prokuratura i Prawo* 2004, nr 10, s. 7. Por. także wyrażony tam pogląd, że czyn z art. 178a § 1 k.k. nie może być traktowany jako czyn współukarany, jeżeli kierujący pojazdem w stanie nietrzeźwości spowoduje wypadek drogowy. Niekiedy wskazuje się w doktrynie, że czynami współukaranymi mogą być dodatkowo również te popełnione w trakcie czynu głównego (por. D. Jagiełło, Procesowe skutki konstrukcji czynu współukaranego, *Ius Novum*, nr 5(3), s. 28–35 – który podniósł, że mogą stanowić je także współukarane czynności towarzyszące przestępstwu, np. uszkodzenie ubrania ofiary w przypadku zabójstwa, zużycie cudzej benzyny w przypadku porwania samochodu), którą to koncepcję należy odrzucić bo w takim wypadku mamy do czynienia co do zasady z jednym czynem w znaczeniu ontologicznym, i zastosowanie będą miały ewentualnie, zależnie od okoliczności danego wypadku – reguły wyłączenia wielości ocen, w szczególności zasada konsumpcji. Nie dochodzi w tego rodzaju wypadkach do nieponoszenia odrębnej odpowiedzialności za występki zniszczenia mienia przez sprawcę, który w szczególności zniszczył je np. w celu zabójstwa (uszkodzenie odzieży ofiary w wyniku ugodzenia jej nożem) lub w celu dokonania kradzieży z włamaniem (uprzednie uszkodzenie lub zniszczenie drzwi do mieszkania) – gdyż w takich okolicznościach mamy do czynienia z jednym czynem, a zachowania tego typu nie powinny mieć zasadniczo jedynie odzwierciedlenia w kwalifikacji prawnej, gdyż zarówno przestępstwo zabójstwa, jak i występki kradzieży z włamaniem zawierają w sobie pewien element (pierwiastek) „zniszczenia” – konsumują zatem znamię zniszczenia prowadzącego bezpośrednio do skutku dalszego – skutku zasadniczego wedle woli sprawcy – na zasadzie *lex consumens derogat legi consumptae*.

Powyższe stany faktyczne i prawne wskazują nie tyle zatem na sztuczność: 1) wyeliminowania w tego rodzaju wypadkach z kwalifikacji prawnej przepisu art. 178a § 1 k.k., która ujawnia się w praktyce stosowania w kwalifikacji prawnej wyłącznie art. 177 § 1 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k., ewentualnie także 2) przyjmowania dodatkowo, iż doszło do popełnienia innego jeszcze, odrębnego czynu – z art. 178a § 1 k.k.²⁵ – a wprost na brak zasadności

²⁵ Por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 grudnia 2018 r., sygn. II KK 480/18 – w przedmiotowej sprawie doszło do skazania prawomocnego za dwa czyny: kwalifikowane odpowiednio z art. 178a § 1 k.k. i art. 177 § 2 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k. – obrońca w kasacji podniósł w szczególności zarzut rażącego naruszenia przepisów prawa procesowego – art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. polegającego na nienależytym rozważeniu przez Sąd II instancji zarzutu naruszenia przez Sąd I instancji art. 178a § 1 k.k. w zw. z art. 177 § 1 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 1 i § 2 k.k. poprzez przyjęcie za Sądem I instancji, wbrew regule wyrażonej w art. 11 § 2 k.k. oraz wbrew stanowiskom doktryny i orzecznictwa powołanym przez obrońcę w apelacji, że zachowanie oskarżonego polegające na prowadzeniu pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości i spowodowanie w tymże stanie nietrzeźwości wypadku w komunikacji, należy traktować jako dwa odrębne czyny podlegające oddzielnej ocenie prawnokarnej i podlegające łączeniu kar. Sąd Najwyższy oddalił kasację jako oczywiście bezzasadną, a odnosząc się do tego zarzutu wskazał jedynie, że „Przedstawione rozważania natury ogólnej prowadzą do następujących wniosków: – podniesiony przez autora kasacji zarzut (...) należy uznać za chybiony. Sąd II instancji przyjął w tym zakresie ustalenia Sądu Rejonowego z których wynika, że skazany P. D. przez dłuższy czas przed wypadkiem (ok. 5 km) prowadził pojazd mechaniczny w stanie nietrzeźwości i miał zamiar dojechać nim aż do Ł., a spowodowanie wypadku komunikacyjnego stanowiło jedynie wąski czasowo wycinek całego zachowania podlegającego ocenie. Sąd Najwyższy w sprawie I KZP 4/02, uznał, iż zachowanie sprawcy, kierującego pojazdem w stanie nietrzeźwości lub po użyciu środka odurzającego, który w następstwie naruszenia zasad bezpieczeństwa w ruchu powoduje wypadek komunikacyjny, stanowi dwa odrębne czyny zabronione – jeden określony w art. 178a § 1 lub 2 k.k., drugi zaś – w art. 177 § 1 lub 2 k.k. w związku z art. 178 § 1 k.k. Ewentualna redukcja ocen prawnokarnych powinna zostać dokonana – z uwzględnieniem okoliczności konkretnego przypadku – przy przyjęciu, iż występki zakwalifikowane z art. 178a § 1 lub 2 k.k. stanowi współukarane przestępstwo uprzednie (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 marca 2002 r., sygn. I KZP 4/02, OSNKW 2002, z. 5–6, poz. 37). Warto przy tym zauważyć, co podkreśla się we wskazanym orzeczeniu, że »redukcja ocen prawnokarnych, przeprowadzona z punktu widzenia tego, czy jakiś czyn jest, czy też nie jest czynnem uprzednim współukaranym, jest zawsze problemem teleologicznym, którego właściwe rozwiązanie może być dokonane nie w formie abstrakcyjnej, ale z uwzględnieniem konkretnych realiów sprawy«. W rozważanej sprawie Sąd nie przyjął konstrukcji czynu współukaranego ze względu na odległość jaką pokonał skazany przed wypadkiem oraz towarzyszący mu zamiar dojechania do Ł. Elementy te mają charakter faktyczny, co uniemożliwia ich bezpośrednie kwestionowanie w kasacji, co w konsekwencji wyklucza możliwość podnoszenia w kasacji twierdzenia, że czyn z art. 178a § 1 k.k. powinien zostać uznany za współukarany uprzedni”. Sąd Najwyższy nie przedstawił jednak kryteriów pozwalających na rozwiązanie owego „problemu teleologicznego”. Orzeczenie powyższe ukazuje przy tym jaskrawie, że przyjęcie w takich okolicznościach możliwości zastosowania koncepcji czynu współukaranego uprzedniego – choć czyn w postaci prowadzenia pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości wcale nie jest popełniany uprzednio, gdyż jest również popełniany w trakcie powodowania wypadku drogowego – powoduje w następstwie tego znaczne trudności natury prawnej. Sąd Najwyższy przyjął mianowicie, że zagadnienie,

na gruncie prawa karnego materialnego przyjmowania koncepcji czynu współukaranego uprzedniego lub koncepcji wielości popełnianych w takim wypadku czynów. „Wprowadzenie” natomiast powyższych koncepcji prawnych do praktyki orzeczniczej implikuje znaczne trudności w kwalifikowaniu tego typu czynów przez organy postępowania przygotowawczego, a następnie sądy powszechne i Sąd Najwyższy, skutkujące niejednorodnością i niestabilnością ich orzecznictwa²⁶.

Co również istotne, na co wskazywano już w doktrynie, kwestią wątpliwą w przypadku przyjęcia czynu z art. 178a § 1 k.k. za czyn współukarany

czy doszło do popełnienia dwóch czynów zabronionych, czy też sprawca powinien odpowiadać tylko za jeden – na podstawie ustalonego stanu faktycznego – nie należy do zagadnień prawa karnego materialnego, a ma „charakter faktyczny” – co w konsekwencji wyklucza zdaniem Sądu Najwyższego możliwość podnoszenia w kasacji zarzutów tego rodzaju. Jednocześnie Sąd Najwyższy nie wskazał z jednej strony jakie kryteria miałyby decydować o przyjęciu koncepcji czynu współukaranego uprzedniego w takim wypadku – bo jak się wydaje, takich kryteriów wypracować się nie da. Przede wszystkim bowiem czyn z art. 178a § 1 k.k. nie jest powodowany „uprzednio”, ma charakter trwały i zwykle nietrzeźwość kierowcy pozostaje jednak w związku przyczynowym ze spowodowaniem wypadku drogowego.

²⁶ Por. także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2013 r., sygn. IV KK 343/12, LEX: w przedmiotowej sprawie sąd okręgowy, jako sąd odwoławczy, wyrokiem z dnia 28 kwietnia 2011 r., zaskarżony wyrok uchylił a sprawę oskarżonego przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w J. W uzasadnieniu wyroku, odnosząc się do czynu z art. 178a § 1 k.k. i nawiązując do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 28 marca 2002 r. (sygn. I KZP 4/02, OSNKW 2002, z. 5–6, poz. 37) oraz przyjętej tam koncepcji odpowiedzialności za dwa czyny, przy możliwej jednakże redukcji ocen prawno-karnych i traktowania czynu polegającego na prowadzeniu pojazdu w stanie nietrzeźwości jako czynu uprzednio ukaranego w stosunku do spowodowanego następnie wypadku drogowego, wyraził pogląd, że „...aby można było uznać zachowanie oskarżonego za dwa czyny, to opis czynu z art. 178a § 1 k.k. powinien się w sposób wyraźny różnić od opisu wypadku drogowego w stanie nietrzeźwości, tak, aby dało się jednoznacznie wyodrębnić pierwsze z opisanych zachowań. Tymczasem w wyroku opis przypisanego czynu z art. 178a § 1 k.k. zawiera się w opisie czynu z art. 177 § 2 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k.” (s. 8–9 uzasadnienia wyroku). Wskazał tenże Sąd ponadto, że oskarżony w dniu zdarzenia pokonał samochodem w stanie nietrzeźwości dystans od ul. Z. do ul. L., a więc ponad 1,5 km, co pozwalało – przy zawarciu tych elementów w opisie czynu – na przyjęcie odrębnej odpowiedzialności za przestępstwo z art. 178a § 1 k.k. W swoim wywodzie podkreślił dalej, że „...obecnie jednak z uwagi na to, że wyrok został zaskarżony tylko na korzyść oskarżonego, z uwagi na treść art. 443 k.p.k., jakkolwiek w tym zakresie zmiana na niekorzyść oskarżonego nie będzie dopuszczalna. W tym układzie odnośnie pkt II aktu oskarżenia pozostanie tylko możliwość rozstrzygnięcia w oparciu o treść art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k.” Ostatecznie w przedmiotowej sprawie Sąd Najwyższy uwzględnił kasację wywiedzioną od wyroku sądu okręgowego co skutkowało uchyleniem wyroku sądu odwoławczego i przekazaniem mu sprawy do ponownego rozpoznania, przy czym Sąd Najwyższy wskazał – z uwagi na kierunek zaskarżenia wyroku, że „w realiach procesowych niniejszej sprawy nie jest już możliwe skazanie oskarżonego za czyn z art. 178a § 1 k.k.” Zatem powyższe wątpliwości sądu odwoławczego w zakresie sposobu kwalifikowania przedmiotowych stanów faktycznych, i przyjęcie możliwości uznania, iż w takim wypadku może dojść do popełnienia dwóch czynów – skutkowało w konsekwencji „uwolnieniem” oskarżonego od odpowiedzialności za czyn z art. 178a § 1 k.k.

uprzedni w stosunku do art. 177 § 1 lub 2 k.k., jest możliwość orzeczenia świadczenia pieniężnego – tj. w przypadku niepowołania w wyroku w kwalifikacji prawnej czynu przepisu art. 178a § 1 k.k. Art. 43a § 2 k.k. stanowi, że w razie skazania sprawcy za przestępstwo określone w art. 178a § 1, art. 179 lub art. 180 sąd orzeka świadczenie pieniężne wymienione w art. 39 pkt 7 na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej w wysokości co najmniej 5000 złotych, a w razie skazania sprawcy za przestępstwo określone w art. 178a § 4 co najmniej 10 000 złotych, do wysokości określonej w § 1. Jak się wydaje, taka możliwość odpada, gdyż sprawca zostaje skazany za czyn kwalifikowany z art. 177 § 1 lub 2 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k., ale już nie z art. 178a § 1 k.k. Co prawda art. 47 § 3 k.k. stanowi, że w razie skazania sprawcy za przestępstwo określone w art. 173, art. 174, art. 177 lub w art. 355, jeżeli sprawca był w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego lub zbiegł z miejsca zdarzenia, sąd orzeka nawiązkę na rzecz pokrzywdzonego, a w razie jego śmierci w wyniku popełnionego przez skazanego przestępstwa nawiązkę na rzecz osoby najbliższej, której sytuacja życiowa wskutek śmierci pokrzywdzonego uległa znacznemu pogorszeniu. W razie gdy ustalono więcej niż jedną taką osobę, nawiązki orzeka się na rzecz każdej z nich. Jeśli ustalenie takiej osoby nie jest możliwe, sąd orzeka nawiązkę na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej. Sąd orzeka nawiązkę w wysokości co najmniej 10 000 złotych. Jednak zgodnie z § 4 tego przepisu – w szczególnie uzasadnionych okolicznościach, gdy wymierzona nawiązka powodowałaby dla sprawcy uszczerbek dla niezbędnego utrzymania siebie i rodziny lub gdy pokrzywdzony pojednał się ze sprawcą, sąd może ją wymierzyć w wysokości niższej niż wskazana w § 3. Świadczenie pieniężne oraz nawiązka, powinny być zatem orzekane „niezależnie” od siebie (przy czym świadczenie pieniężne stanowi środek karny, natomiast nawiązka jest obecnie „wyłącznie” środkiem kompensacyjnym²⁷). Fakt konieczności uiszczenia nawiązki w określonej minimalnej kwocie nie powinien mieć wpływu na aktualność obowiązku orzeczenia obligatoryjnego środka karnego w postaci świadczenia pieniężnego. Tak dzieje się jednak niejednokrotnie w sytuacji przyjęcia koncepcji czynu współukaranego uprzedniego – kierowca prowadzący pojazd w stanie nietrzeźwości tylko dlatego, że spowodował wypadek drogowy – jest wówczas traktowany znacznie łagodniej od „zwy-

²⁷ Orzeczenie dotyczące środków kompensacyjnych z art. 46 § 1 k.k. zostało wyłączone na podstawie art. 56 k.k. spod režimu dyrektyw wymiaru kary i środków karnych. Dodatkowo ustawodawca w art. 46 § 1 k.k. wprost odwołał się do przepisów prawa cywilnego. Tym samym obowiązek naprawienia szkody stracił swój penalny charakter oraz został wyłączony spod działania zasady indywidualizacji odpowiedzialności karnej i stał się tym samym środkiem wyłącznie kompensacyjnym. Orzekanie o tym obowiązku jest więc wyłącznie rozstrzygnięciem w zakresie odpowiedzialności cywilnej sprawcy (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 19 czerwca 2020 r., sygn. II AKa 44/20, LEX).

kłego” nietrzeźwego kierowcy. W skrajnym wypadku, w razie pojednania się ze sprawcą, jest zobowiązany jedynie do zapłaty nawiązki w symbolicznej kwocie, unikając zapłaty świadczenia pieniężnego, mimo iż prowadził pojazd mechaniczny w ruchu lądowym w stanie nietrzeźwości a ponadto spowodował wypadek (zatem dodatkowo ziściło się abstrakcyjne zagrożenie dobra prawnego jako przedmiotu ochrony art. 178a § 1 k.k.), co tym bardziej powinno skutkować orzeczeniem obligatoryjnego środka karnego w postaci świadczenia pieniężnego w kwotach co najmniej 5000 zł lub nawet 10 000 zł – w przypadku kwalifikacji prawnej z art. 178a § 4 k.k. Jak przyjmuje się jednolicie w doktrynie przyjęcie koncepcji czynu współukaranego jest możliwe tylko gdy w razie ewentualnego wymierzenia kary łącznej (przy założeniu skazania również za czyn współukarany) sąd byłby skłonny zastosować metodę absorpcji, co ostatecznie miałyby dla sprawcy efekt podobny, jak przyjęcie współukarania²⁸. W przypadku przyjęcia współukarania czynu z art. 178a § 1 lub 4 k.k. w związku z popełnieniem występku głównego z art. 177 § 1 lub 2 k.k. absorpcja – w zakresie świadczenia pieniężnego, który to środek karny stanowi każdorazowo istotną „nieuchronną dolegliwość” kary za przestępstwo prowadzenia pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości – nie będzie miała nigdy zastosowania, gdyż sprawca po prostu zawsze uniknie tej dolegliwości (z założenia ustawodawcy przecież obligatoryjnej).

Jest to jednak argument poboczny, gdyż ponownie należy podkreślić, że czyn z art. 178a § 1 k.k. nie może być traktowany jako czyn współukarany uprzedni, bo nigdy nie zostaje – w takich jak wyżej wskazane okolicznościach – popełniony „uprzednio”, a jest zawsze popełniany także właśnie – „w trakcie” popełniania czynu z art. 177 § 1 k.k., a niekiedy nawet również po spowodowaniu wypadku. Teoria prawa karnego materialnego nie zna natomiast pojęcia czynów współukaranych popełnionych jednocześnie z popełnianym przestępstwem głównym, tym bardziej również nie zna czynów współukaranych popełnionych zarówno uprzednio, w trakcie, jak i następczo – w stosunku do czynu głównego. Współukarany może być jedynie czyn „odseparowany” od czynu głównego, stanowiący odrębny czyn z ontologicznego punktu widzenia. Przyjęcie odmiennej koncepcji, dopuszczającej „prawną” (doktrynalną), a nie faktyczną (art. 11 § 1 k.k.) jedność przestępstwa w tego rodzaju sytuacjach, obarczone jest zatem pewnego rodzaju błędem logicznym – postąpieniem wbrew założeniom teorii czynów współukaranych – powodującym często dalsze „komplikacje” natury prawnej, które ujawniają się w praktyce orzecniczej sądów.

Należy również zwrócić uwagę, że nie mamy w takim wypadku do czynienia z subsydiarnością milczącą. Subsydiarnością milczącą (doktrynalną)

²⁸ M. Kulik, Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 19 lutego 2015 r., sygn. II Aka 513/14, LEX.

może zachodzić bowiem w dwóch wypadkach łączących się z dynamicznym przebiegiem realizacji znamion czynu zabronionego. Pierwszym – jeżeli realizacja typu czynu zabronionego, do którego znamion należy naruszenie dobra prawnego, zostanie poprzedzona realizacją znamion typu, do którego znamion należy narażenie danego dobra na niebezpieczeństwo, to pomimo niewątpliwego występowania zbiegu przepisów, nie ma w zasadzie uzasadnienia dla oddawania zbiegu w kwalifikacji prawnej czynu. Drugim przykładem subsydiarności milczącej jest sytuacja, w której dokonanie przestępstwa poprzedza usiłowanie, czy też przygotowanie. Jeżeli chodzi o pierwszy wypadek to należy stwierdzić, że subsydiarności milcząca może mieć zasadniczo zastosowanie wyłącznie – z jednej strony – w wypadku uprzedniego „bezpośredniego” narażenia dobra prawnego, a później jego naruszenia, a – po drugie – w wypadku, gdy stroną podmiotową czynu w postaci naruszenia dobra prawnego cechuje umyślność²⁹. Wypadek w komunikacji można natomiast popełnić wyłącznie nieumyślnie, a czyn prowadzenia pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości, które kończy się zwykle z momentem spowodowania wypadku (choć niekoniecznie, bo sprawca niejednokrotnie oddala się jeszcze z miejsca wypadku) – może być popełniony tylko umyślnie. Ponadto, w szczególności w trakcie prowadzenia pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości przez dłuższy czas dochodzi do abstrakcyjnego narażenia na niebezpieczeństwo wielu różnych dóbr prawnych, dóbr prawnych wielu innych podmiotów, w szczególności uczestników ruchu drogowego. Brak zatem podstaw do przyjęcia, iż mamy w takim wypadku do czynienia z subsydiarnością milczącą, choć na pozór mogłoby się wydawać, że może mieć ona zastosowanie w przypadku prowadzenia pojazdu w stanie nietrzeźwości przez kierującego pojazdem, który następnie powoduje wypadek w komunikacji.

Wszystko powyższe skłania do jednoznacznego przekonania o konieczności przyjęcia kumulatywnej kwalifikacji w wypadku tego rodzaju czynów – z art. 177 § 1 lub 2 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k. i art. 178a § 1 lub 4 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

Słuszna zatem jest teza, że co do zasady jeżeli umyślne naruszenie przez sprawcę (nawet jeżeli naruszenie to ma charakter rozciągnięty w czasie) zasady bądź zasad w ruchu lądowym, wodnym lub powietrznym – powoduje w konsekwencji zdarzenie o jakim mowa w art. 177 § 1 k.k., wyczerpuje jednocześnie znamiona innego przestępstwa, zasadniczo znamiona tego przestępstwa powinny zostać odzwierciedlone zarówno w opisie tak popełnionego – jednego czynu, jak i poprzez przyjęcie kumulatywnej kwalifikacji prawnej popełnionego przestępstwa, przy zastosowaniu art. 11 § 2 k.k.

²⁹ Por. A. Zołł, Zbieg przepisów ustawy w polskim prawie karnym, *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, Lublin – Polonia*, Vol. LX, 2 Sectio G 2013, s. 286–287.

Można przy tym rozważać różne hipotetyczne sytuacje, w których zasadne będzie przyjęcie odstępstwa od wskazanej wyżej kumulatywnej kwalifikacji, na przykład gdy nietrzeźwość kierującego nie miała żadnego obiektywnego związku przyczynowo–skutkowego ze spowodowanym wypadkiem. W szczególności, gdy kierowca w stanie nietrzeźwości prowadzi pojazd w sposób pewny, obserwuje należycie drogę i jej otoczenie, a z racji na niewielkie stężenie alkoholu we krwi prawidłowo reaguje na bodźce, innymi słowy – jego reakcje na zagrożenia istniejące w ruchu lądowym są właściwe i podejmowane na czas – jednak w szczególności np. w wyniku złego stanu technicznego pojazdu, choćby niesprawnych hamulców (czego ma świadomość), powoduje wypadek drogowy. W takich okolicznościach zasadne będzie przyjęcie, że doszło do popełnienia dwóch czynów, jednego kwalifikowanego z art. 177 § 1 lub 2 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k. i drugiego – z art. 178a § 1 k.k. Należy bowiem uznać, że tego rodzaju czyny są popełniane niezależnie od siebie, choć – przynajmniej częściowo – w tym samym czasie i miejscu³⁰. Zatem jeżeli prowadzenie pojazdu mechanicznego w ruchu lądowym w stanie nietrzeźwości pozostaje bez wpływu na przebieg wypadku drogowego, występki ten zostaje popełniony niejako niezależnie – równoległe do wypadku w komunikacji. Przy czym w przypadku przestępstwa wypadku w komunikacji w opisie czynu brak będzie wówczas odniesienia się do prowadzenia pojazdu w ruchu lądowym w stanie nietrzeźwości – jako przyczyny wypadku (prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości nie będzie stanowiło umyślnego naruszenia zasad w ruchu drogowym – skutkującego spowodowaniem wypadku drogowego). Okoliczność spowodowania wypadku przez sprawcę pozostającego w stanie nietrzeźwości powinna zostać natomiast wskazana w tym opisie jedynie celem uwzględnienia obostrzenia wymiaru kary – tj. celem zastosowania w kwalifikacji art. 178 § 1 k.k.

Jak słusznie podniósł R.A. Stefański³¹: „Między samym tylko stanem nietrzeźwości a skutkami przewidzianymi w art. 177 § 1 i 2 k.k. nie istnieje związek przyczynowy o bezpośrednim charakterze. Kierujący pojazdem w stanie nietrzeźwości wprawdzie dopuszcza się naruszenia zasady trzeźwości w ruchu, ale jeżeli wykonał wszystkie manewry prawidłowo, a pomimo to doszło do wypadku komunikacyjnego, nie może odpowiadać za spowodowanie tego wypadku, albowiem nie w zachowaniu nietrzeźwego kierującego tkwiła przyczyna zdarzenia. Tym samym aktywność sprawcy polegają-

³⁰ W doktrynie i judykaturze nie budzi wątpliwości, że można dopuścić się w szczególności przestępstwa tzw. jednochwilowego w czasie popełniania przestępstwa trwałego (jako dwóch „odseparowanych o siebie” przestępstw – można przykładowo znieważać kogoś podczas prowadzenia pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości, czy uszkodzić w sposób zamierzony cudze mienie w trakcie posiadania bez zezwolenia broni palnej bez jej użycia itp.)

³¹ Glosa do postanowienia SN z dnia 18 czerwca 2008 r., sygn. III KK 41/08, Prok. i Pr. 2009, nr 2, poz. 171–179 – glosa krytyczna.

ca tylko na prowadzeniu pojazdu w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego stanowi występki określony w art. 178a § 1 lub 2 k.k., a do odpowiedzialności sprawcy za spowodowanie wypadku komunikacyjnego konieczne jest stwierdzenie ponadto dodatkowego zespołu aktywności naruszającego inną, konkretną zasadę bezpieczeństwa ruchu, pozostającą w związku przyczynowym z zaistniałym wypadkiem”.

Należy jednak podkreślić, że zwykle stan nietrzeźwości kierowcy powodującego wypadek ma wpływ na spowodowanie tegoż wypadku drogowego, i w szczególności na jego przebieg. Notoryjny jest przecież fakt powodowania przez alkohol opóźnień w reakcjach kierowcy, obniżenia koncentracji, powodowania skłonności do ryzykownych zachowań itp. – przy określonych jego stężeniach. Również biegły z zakresu ruchu drogowego i rekonstrukcji wypadków drogowych zasadniczo nie będzie w stanie wykluczyć powyższej notoryjnej zależności, tj. nie będzie w stanie wykluczyć, że na podjęte nieprawidłowe manewry kierowcy pozostającego w stanie nietrzeźwości nie miał wpływu stan nietrzeźwości. Wręcz przeciwnie zwykle biegły wskazuje z jednej strony na tenże wpływ, a z drugiej najczęściej kierowca nietrzeźwy narusza również inne zasady ruchu drogowego, choćby nie zachowując należytej ostrożności. Co do zasady kierowca z powodu pozostawania pod wpływem alkoholu podejmuje także nieprawidłowe, czy też znacznie opóźnione decyzje i manewry mające na celu uniknięcie wypadku. Zatem sprawca nie będzie ponosił odpowiedzialności za występki z art. 177 § 1 lub 2 k.k. tylko wtedy, jeżeli w toku postępowania przygotowawczego ustalone zostanie, że nie naruszył żadnych innych reguł ostrożności oprócz tej dotyczącej prowadzenia pojazdu w stanie nietrzeźwości (odpowie tylko z art. 178a § 1 lub 4 k.k.). Natomiast gdy ustalone zostanie w toku procesu, że co prawda dopuścił się tego rodzaju innego naruszenia bądź naruszeń reguł ostrożności, które skutkowały wypadkiem w komunikacji – ale stan nietrzeźwości nie miał żadnego wpływu na spowodowanie wypadku – zasadne będzie przyjęcie, iż doszło do popełnienia dwóch odrębnych czynów: pierwszego z art. 177 § 1 lub 2 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k. oraz drugiego z art. 178a § 1 lub 4 k.k. Zwykle jednak, co należy ponownie podkreślić – dochodzi do naruszenia również innych zasad prawidłowego zachowania w ruchu lądowym (oprócz samego pozostawania w stanie nietrzeźwości przez sprawcę kierującego pojazdem w ruchu lądowym), w szczególności mającego charakter podjęcia nieprawidłowych lub spóźnionych decyzji lub manewrów obronnych, na które to zachowania faktyczny i niemożliwy w zasadzie do zanegowania wpływ mają właśnie notoryjne właściwości alkoholu.

Zatem co do zasady w sytuacji spowodowania wypadku w komunikacji przez prowadzącego pojazd mechaniczny, który kierował pojazdem znajdując się w stanie nietrzeźwości – właściwe będzie przyjęcie kwalifikacji z art. 177 § 1 lub 2 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k. i art. 178a § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

Bibliografia

1. Budyn-Kulik M. i in., Kodeks karny. Komentarz aktualizowany do art. 178a k.k. – LEX.
2. Filar M. (red.), Kodeks karny. Komentarz do art. 178a k.k., wyd. V – LEX.
3. Giezek J. (red.), Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz – LEX.
4. Jagiełło D., Procesowe skutki konstrukcji czynu współukaranego, *Ius Novum*, nr 5(3).
5. Konarska-Wrzosek V. (red.), Kodeks karny. Komentarz (komentarz do artykułów 177 § 1 k.k. oraz art. 178a § 1 k.k.) – wyd. II – LEX.
6. Kulik M., Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 19 lutego 2015 r., sygn. II Aka 513/14, LEX.
7. Kulik M., Glosa do wyroku SN z dnia 24 października 2013 r. (sygn. III KK 311/13), *Prawo w działaniu – sprawy karne 2014*, nr 18.
8. Marek A., Gensikowski P., Konstrukcja czynów współukaranych i jej implikacje praktyczne, *Prokuratura i Prawo 2004*, nr 10.
9. Marek A., Kodeks karny. Komentarz, wyd. V – LEX.
10. Nawrocki M., Czas popełnienia niejednocześnie czynów zabronionych *de lege lata* i *de lege ferenda*, *Prawo w działaniu – Sprawy karne 2019*, nr 37.
11. Nawrocki M., Przepięstwo trwale w teorii i praktyce, *Prokuratura i Prawo 2019*, nr 6.
12. Stefański R. A., Glosa do postanowienia SN z dnia 18 czerwca 2008 r., sygn. III KK 41/08, *Prokuratura i Prawo 2009*, nr 2.
13. Stefański R. A., Przegląd uchwał Izby Karnej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego materialnego, prawa karnego wykonawczego, prawa karnego skarbowego i prawa wykroczeń za 2002 r., *Wojskowy Przegląd Prawniczy 2003*, nr 1.
14. Szmidt K., Zbieg przestępstwa prowadzenia pojazdu w stanie nietrzeźwości z niektórymi typami wykroczeń, *Prokuratura i Prawo 2001*, nr 11.
15. Wąsek A., Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 28 marca 2002 r., *Orzecznictwo Sądów Polskich 2002*, nr 7–8.
16. Wolter W., *Reguły wyłączenia wielości ocen w prawie karnym*, Warszawa 1961.
17. Wróbel W. (red.), Zoll A. (red.), Kodeks karny. Część szczególna. Tom II. Część I. Komentarz do art. 117–211a – LEX.
18. Wróbel W., Krytycznie o zaostrzeniu odpowiedzialności karnej za przestępstwa komunikacyjne, *Państwo i Prawo 2001*, nr 7.
19. Zabłocki S., Przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego – Izba Karne, *Palestra 2002*, nr 5–6.

20. Zaczek A., Przepisy o prowadzeniu pojazdów mechanicznych w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego (art. 178a § 1 i 4 k.k.), *Civitas et Lex* 2015, nr 1(5).
21. Zoll A., Zbieg przepisów ustawy w polskim prawie karnym, *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, Lublin – Polonia*, Vol. LX, 2 Sectio G 2013.

Drink-driving traffic accidents

Abstract

The present paper explores the issue of assigning proper legal qualification to facts where a traffic accident is caused by a drunk individual operating a motor vehicle. Discrepancies identified in relevant views of legal academics and commentators and in judicial decisions, including specifically decisions of the Supreme Court, make any subsumption difficult for authorities conducting proceedings and trying to identify whether there is a single offence of drink driving or two offences committed under substantive criminal law, and whether the drink-driving offence should be considered a precedent lesser included offence, and if so, in what circumstances. As a result of an analysis of potential findings of fact and conclusions of law, it is found out that there is no legal basis to use a lesser included offence construct and the general rule would be to qualify the offence as a cumulative one under Article 177(1) or (2) in relation with Article 178(1) and Article 178(1) or (4) in relation with Article 11(2) of the Penal Code if a traffic accident is caused by a drunk driver who was operating a motor vehicle while impaired by alcohol before and until the accident.

Key words

Traffic accident, drunkenness of an operator, lesser included offence, qualification of an offence as a cumulative one.